

Бондарчук Н.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дуброва Н.П.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Цифровізація публічного управління становиться все більш актуальним сучасним трендом, технології інформаційної та комунікаційної сфери використовують з метою полегшення та покращення процесів управління у публічній сфері. Метою роботи є виявлення комплексу умов та факторів які ускладнюють та сприяють трансформації публічного управління як суспільно-державної системи узгодження та реалізації інтересів представників зацікавлених сторін за рахунок використання потенціалу цифрових та інформаційно-телекомунікаційних технологій. Визначено, що цифровізація публічного управління покликана знизити адміністративні бар'єри та зробити взаємодію громадян та бізнесу з державними органами більш простою, швидкою, комфортною та прозорою, максимально усунути вплив суб'єктивних чинників, зокрема, пов'язаних із передумовами до виникнення корупції, що неминуче проявляється у будь-яких ділових міжособистісних відносинах. Встановлено, що поряд із важливістю використання цифрових технологій у публічному управлінні існує низка проблем, які ускладнюють їх подальший розвиток, серед яких: обмежене фінансування, труднощі в інтеграції та роботі з різними даними, кадрові проблеми, недоліки у законодавчому забезпеченні, недостатня забезпеченість інформаційної безпеки.

Також слід зазначити недосконалість законодавства та відсутність єдиного стандарту при виборі систем цифровізації, що вказує на відсталість останнього від швидкості розвитку цифрової економіки. Тому, слід запропонувати привести нормативні документи у відповідність до швидкості змін у сфері цифровізації публічного управління. В цьому аспекті важливим є прийняття «Цифрового кодексу», який має регулювати комунікаційні мережі та послуги в рамках цифрового ринку та надання публічних послуг. Цифровий кодекс має бути комплексним законодавчим актом, що забезпечує правове регулювання всієї системи суспільних відносин в інформаційній сфері, насамперед обігу даних та інформації у цифровій формі. Окрім того, в цифровому кодексі слід прописати правила та стандарти щодо використання технологій у всіх сферах життя. Це допоможе забезпечити порядок та рівні умови для всіх учасників цифрового простору, який постійно розширюється.

Ключові слова: публічне управління, органи публічної влади, цифрова трансформація, цифровий розвиток, цифровізація.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Цифровізація публічного управління є сучасним трендом, який стає дедалі більш актуальним у сучасному світі. Це означає, що технології інформаційної та комунікаційної сфери використовують з метою полегшення та покращення процесів управління у публічній сфері.

Актуальність цієї тенденції пояснюється кількома ключовими факторами. По-перше, цифрові технології можуть значно підвищити ефективність роботи органів публічної влади. Вони дозволяють автоматизувати багато процесів, зменшу-

ючи тим самим час та ресурси, які потрібні для виконання різних завдань.

По-друге, цифрові рішення роблять послуги уряду більш доступними та зручними для громадян. Наприклад, електронні портали та додатки дозволяють громадянам зручно звертатися за послугами, не виходячи з дому, що особливо важливо у сучасному світі з його швидким темпом життя.

Крім того, цифровізація сприяє прозорості та відкритості урядових структур. За допомогою відкритих даних, громадськість може бути краще проінформована про рішення та діяльність органів публічної влади, що сприяє підвищенню рівня довіри до них.

Активне залучення громадян до діяльності державних структур дозволяє загострити увагу ширшого прошарку громадськості на роботі уряду на всіх трьох рівнях: муніципальному, регіональному та державному. Тому державі слід забезпечувати доступ більшої кількості людей до цифрового простору з метою популяризації публічних рішень та прозорого і ефективного управління.

Отже, цифровізація публічного управління є актуальною та важливою тенденцією, що відповідає потребам сучасного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даній темі присвячували праці багато науковців в різних напрямках досліджень. Так, теоретичні питання щодо цифровізації публічного управління розкривали у своїх працях В. Куйбіда, О. Карпенко, В. Наместнік. Досвід ЄС та можливості цифровізації публічного управління в Україні досліджували такі вчені як: Н. Вовк, О. Марковець, В. Пилаєва та інші. Окрім того, окремі дослідження було присвячено питанням модернізації публічного управління в умовах цифрової трансформації України: Г. Разумей, М. Разумей, П. Польовий та ін.

Незважаючи на численну кількість праць, присвячених цій актуальній темі, залишаються не вирішеними питання впливу цифрової трансформації на процеси публічного управління. Цифрова трансформація процесів публічного управління потенційно може призвести до скорочення чисельності урядовців, підвищення ефективності адміністрування (за рахунок підвищення об'єктивності прийнятих рішень та усунення можливості технічних помилок при прийнятті типових рішень), зростання якості та доступності державних та муніципальних послуг за рахунок переведення їх у цифровий формат, а також підвищення рівня безпеки їх отримання. Отже, потрібно більш детальне вивчення способів цифровізації процесів публічного управління та перспектив їх розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасного стану цифровізації публічного управління та перспектив їх розвитку в Україні в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Створення, функціонування та розвитку публічного управління побудовано на активному використанні сучасних цифрових технологій. Цифровізація публічного управління покликана знизити адміністра-

тивні бар'єри та зробити взаємодію громадян та бізнесу з державними органами влади більш простою, швидкою, комфортною та прозорою, максимально усунути вплив суб'єктивних чинників, зокрема, пов'язаних із передумовами до виникнення корупції, що неминуче може виникнути у будь-яких ділових міжособистісних відносинах. Основною метою цифрової трансформації публічного управління є створення ефективної взаємодії між громадянами та органами влади. Тобто створення такої екосистеми, де громадянин буде автоматично у проактивному режимі отримувати необхідні йому послуги [2].

Пандемія COVID-19, яка набрала швидкого темпу розповсюдження з 2020 р., підштовхнула державу до прискореної цифрової трансформації, зробивши її одним із національних пріоритетів України. Тобто при всьому негативному впливі на суспільство та економіку цифровізація публічного управління зіграла певну позитивну роль, виступивши як фактор специфічного стрес-тестування.

У період пандемії з'ясувалося, що цифрові технології віддаленої роботи є критично важливими і наявність національних компетенцій у їх створенні безпосередньо пов'язане із забезпеченням національної безпеки, як загалом, так і у різних сферах.

Зрештою повномасштабне воєнне вторгнення в Україну з боку росії засвідчило про крайню необхідність та важливість подальшого продовження цифрової трансформації публічного управління. І це пов'язано з тим, що активне використання цифрових технологій у публічному управлінні є важливим інструментом для зміцнення обороноздатності та забезпечення безпеки країни, сприяння кращому управлінню у кризових ситуаціях, підтримка міжнародної співпраці та партнерства. Окрім того, цифрова трансформація забезпечує стійкість та гнучкість української держави в умовах війни.

За останній час, як свідчать дані проведеного дослідження, організованого в рамках регулярного «Омнібусу» на замовлення Програми розвитку ООН (UNDP), українці стали більш активно користуватися державними електронними послугами, більша частина з яких отримується через портал «Дія» або через відповідний застосунок. Фактично три з п'яти дорослих українців протягом року користуються електронними державними послугами [3, 4]. Динаміку користування українцями порталом чи застосунком «Дія» наведено на рис. 1.

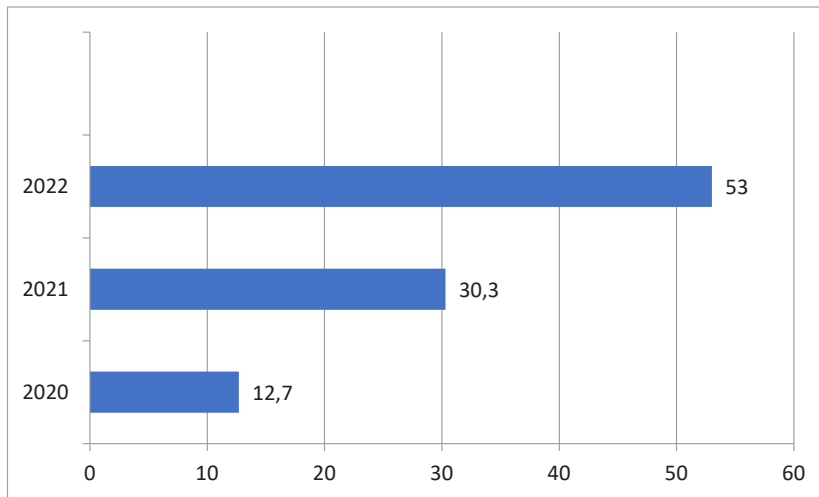

Рис. 1. Користування українцями порталом чи застосунком «Дія», %

Складено на основі [3, 4]

Рис. 2. Структура отриманих державних електронних послуг в Україні у 2022 році

Складено на основі [3, 4]

Структура отриманих державних електронних послуг в Україні у 2022 році наведена на рис. 2.

Як свідчать дані рис. 2, питання отримання субсидій, пільг та соціальних виплат та особистого транспорту та мають найбільшу вагу в списку, що свідчить про їхню велику актуальність для громадян (15,9 % та 9,5 % відповідно). Питання пенсійного забезпечення також є важливим для громадян, оскільки воно займає третю за вагою позицію у списку (7,3 %). Отримання різноманітних документів та взаємодія з державними службами (наприклад, паспорти, контакти з міграційною службою) виявляються також важливими для громадян, оскільки ці питання займають значну вагу в загальному списку (7,9 %).

А щодо питань, пов'язаних з приватним підприємництвом та вступом до закладів вищої

освіти, то вони мають меншу вагу порівняно з іншими темами (3,9 % та 3,5 % відповідно).

Поряд із важливістю використання цифрових технологій у публічному управлінні існує низка проблем, які ускладнюють їх подальший розвиток. Зупинимось детально на деяких проблемах.

Однією з головних проблем, на яку слід звернути увагу, – це обмежене фінансування. Поширення цифрових технологій є процесом, який потребує значних інвестицій. У сучасних умовах, коли Україна щоденно виснажується бойовими діями, відчувається гостра фінансова потреба при впровадженні цифровізації в аналізованій сфері.

Іншим аспектом є різноманітність цифрових технологій, які використовуються в публічному секторі і, як наслідок, труднощі в інтеграції та роботі з різними даними. Необхідно затвердити єдині технологічні стандарти в цій сфері. Загалом,

рішення технологічної проблеми не лежать на поверхні, але очевидно, що потрібно продовжувати працювати над об'єднанням окремих інформаційних систем в єдине ціле, що передбачає розвиток відповідних платформ.

Серед кадрових проблем спостерігається брак висококваліфікованих кадрів у цій сфері. Деякі співробітники навіть мають ще низький рівень комп'ютерної грамотності, що перешкоджає активному використанню цифрових технологій у своїй діяльності. Не всі працівники хочуть покращувати власні навички та здобувати нові. Ми погоджуємося із думкою В. Логвінова про те, що Україна має слабкі місця у привабленні інвестицій у проекти нових знань, підготовки кваліфікованих науково-технічних кадрів. Умови низької ефективності національної інноваційної системи призводять до втрати країною конкурентного потенціалу: кадрів, технологій та перспективних ідей [6].

В органах державної влади слід запустити механізми мотивації, підбору, навчання безперервного розвитку та оцінки компетенцій за напрямами сучасних методів обробки, аналізу великих даних, цифрового сервіс-орієнтованого підходу. Держава має бути зацікавлена у створенні нової культури надання державних та муніципальних послуг та нової культури взаємодії органів влади з населенням, бізнес-спільнотою та громадянським суспільством, а для цього слід шукати та створювати, а надалі – підтримувати «острівці» цієї нової культури. Крім того, нова система вимагатиме кадрів певної кваліфікації, для чого треба забезпечити безперервне навчання всіх співробітників органів влади, залучених до прийняття рішень на основі даних інформаційно-аналітичних систем, що створюються в процесі цифрової трансформації публічного управління.

Щоб вирішити це коло проблем, необхідно спонукати працівників до активного використання цифрових технологій, підвищувати рівень комп'ютерної грамотності, забезпечити активну участь у семінарах та вебінарах, які мають регулярно проводитись у громадському секторі організацій. Формувати, так звану, цифрову зрілість серед працівників та користувачів. Окрім того слід розробляти на державному рівні загальнонаціональні програми, які були б спрямовані на підтримку та розвиток інфраструктури українського суспільства загалом [7].

Можна констатувати, що існує проблема нормативних норм цифровізації публічного сектору, яка виникає через відсутність узгодженості між поточними зусиллями щодо цифрової трансфор-

мації та чинними правовими актами. Також варто сказати про недосконалість законодавства та відсутність єдиного стандарту при виборі систем цифровізації. Це приводить нас до висновку, що чинне законодавство відстає від швидкості розвитку цифрової економіки. Тому, як вирішення цієї проблеми, слід запропонувати привести нормативні документи у відповідність до швидкості змін у сфері цифровізації публічного управління.

В цьому аспекті, на наш погляд, слід прийняти «Цифровий кодекс», який має регулювати комунікаційні мережі та послуги в рамках цифрового ринку та надання публічних послуг. Цифровий кодекс має бути комплексним законодавчим актом, що забезпечує правове регулювання всієї системи суспільних відносин в інформаційній сфері, насамперед обігу даних та інформації у цифровій формі. Окрім того, в цифровому кодексі слід прописати правила та стандарти щодо використання технологій у всіх сферах життя. Це допоможе забезпечити порядок та рівні умови для всіх учасників цифрового простору, який постійно розширюється.

Нарешті, важливо підвищувати інформаційну безпеку у сфері надання цифрових послуг. Слід зазначити, що рівень кіберзлочинності зростає. Чим більше інформації стає доступною он-лайн, тим більше актуальною стає проблема забезпеченості кібербезпеки. Урядові структури повинні посилювати заходи забезпечення кібербезпеки, щоб захистити конфіденційні дані та забезпечити стабільну роботу інфраструктури. Особливо актуальним дане питання є зараз в умовах протидії дезінформації. Публічні органи можуть використовувати цифрові інструменти для розповсюдження достовірної інформації та контролю над обігом дезінформації.

Використання технології розподіленого зберігання даних (блокчейн) розглядається перспективним напрямом у вирішенні проблем забезпечення безпеки даних.

Нарешті, слід продовжувати досліджувати міжнародний досвід забезпечення інформаційної безпеки у таких напрямках як: розробка міжнародних стандартів та нормативних актів; розвиток міжнародного партнерства та участь у різного роду міжнародних ініціатив [8].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Дослідження дозволило виявити досягнення в галузі цифровізації публічного управління та виявити низку проблеми, які перешкоджають ефективності цього процесу, серед яких: брак

кваліфікованого персоналу та низький рівень фінансування, неналежні технологічні стандарти, прогалини у законодавчому забезпеченні та незадовільний рівень інформаційної безпеки.

Зокрема, цифрова трансформація публічного управління потребує як цифрових навичок, так і цифрової гнучкості. Вона включає навички для підвищення якості роботи (навички управління проектами, навички лідерства); оцифрування зміщує акцент із завдань на компетенції, які можна отримати як у вигляді формального так і неформального навчання; цифрова трансформація пов'язана не з навичками в галузі ІТ, а скоріше, з готовністю до цифрових технологій та зрілістю. Щоб досягти цифрової готовності та зрілості, у публічному управлінні слід розробляти необхідні підходи та навчальні програми, які допоможуть у підвищенні цифрової грамотності на різних посадах службовців. Основну увагу слід приділяти процесам трансформації в рамках організаційної

культури та конкретним заходам щодо управління змінами з використанням компетентнісних моделей. Такий гнучкий підхід дозволить значно покращити ефективність публічного управління.

Намічено подальші шляхи вдосконалення процесу цифровізації публічного управління. Констатовано, що слід вивчити міжнародний досвід цифровізації публічного управління. Необхідно також аналізувати поточні цифрові системи та розвивати єдині вимоги до модернізації, які б враховували передовий досвід. Нарешті, необхідно більш повно та швидко інформувати користувачів про послуги, які доступні у цифровому вигляді.

Беручи все це до уваги, ми можемо окреслити майбутні перспективи дослідження. Варто розробити детальні способи удосконалення процесу цифровізації інформації для потреб публічного управління та відповідних публічних послуг, які дозволять посилити ефективність діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування.

Список літератури:

1. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 9. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.2.
2. Бондарчук Н.В. Взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства в умовах цифровізації. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Вип. 28. С.36-39. DOI: <https://doi.org/10.32843/rma2663-5240-2022.28.7>
3. Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг. Аналітичний звіт за 2022 рік. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/analitichnyy-zvit-dumky-i-pohlyady-naseleण्या-ukrayiny-shchodo-derzhavnykh-elektronnykh-posluh>
4. Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг за 2021 рік. Аналітичний звіт URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220124_pr/AReport%20-%20E-services%20usage%202020-2021.pdf
5. Кужда Т., Луциків І. Дослідження стану та перспектив цифрового розвитку в Україні. Галицький економічний вісник. 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 146-155. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.05_06.146
6. Логвінов В.Г. Цифрові платформи як складова моделі публічного управління. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.) : у 5 т. Київ, 2019. Т. 4. С. 57–59.
7. Разумей Г.Ю., Разумей М.М. Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 2(25). С.139-145. DOI: <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2020-2.25>
8. Brüggemann, M. (2010). Information Policy and the Public Sphere: EU Communications and the Promises of Dialogue and Transparency. *Javnost - The Public*, 17(1), 5–21. <https://doi.org/10.1080/13183222.2010.11009023>

Bondarchuk N.V., Dubrova N.P. DIGITALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION: STATUS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The article is devoted to the study of the state and prospects for the development of digitalization of public administration in Ukraine. It is noted that the use of information and communication technologies is used to facilitate and improve management processes in the public sphere.

The aim of the work is to identify a set of conditions and factors that complicate and contribute to the transformation of public administration as a public-state system of coordination and implementation of the interests of representatives of interested parties through the use of the potential of digital and information and telecommunication technologies. It was determined that the digitalization of public administration is designed to reduce administrative barriers and make the interaction of citizens and businesses with state

bodies simpler, faster, more comfortable and transparent, to maximally eliminate the influence of subjective factors, in particular, related to the prerequisites for the emergence of corruption, which inevitably manifests itself in any business interpersonal relationship. It is noted that the main goal of the digital transformation of public administration is to create effective interaction between citizens and authorities. That is, the creation of such an ecosystem where a citizen will automatically receive the services he needs in a proactive mode.

It has been established that, along with the importance of using digital technologies in public administration, there are a number of problems that complicate their further development, including: limited funding, difficulties in integrating and working with various data, staffing problems, shortcomings in legislative provision, insufficient provision of information security.

It was established that the digital transformation of public administration requires digital skills and digital flexibility. In order to achieve digital readiness and maturity, public administration should develop the necessary approaches and training programs that will help in increasing digital literacy in various positions of employees.

In addition, it is proposed to improve the legislative provision by adopting the «Digital Code», which should regulate communication networks and services within the framework of the digital market and the provision of public services. In the direction of ensuring information security, the use of international experience is proposed.

Key words: *public administration, public authorities, digital transformation, digital development, digitalization.*